

15. nastafait.

Uffit nummer 15 kop.

Meie Mats

Nr. 89.

Laupäeval, 30. (13. mail) aprillil 1916.

Nr. 89

Lillekese müümine sõjameeste heaks Londonis.

EESTI
AR
RAHVUSRAAMATUKOGU

1. Otto Heim, Petrogradi kub. 2. Aleksander Kants, Petrogradi kub. 3. Adolf Lepson, Tallinnast. Kõik tegew. sõjav.

Automobilis.

G. W. Appletoni roman.

1.

Wannutatud meeste kohtu istumine leitnant Frederik Jatese vastu sir James Willoughby tapmise pärast oli järgmise hommitu peale edasi lükatud, ja mina astusin äsna rõhutud meeleolus kohtumajasti kollaka novembriudu õhtuõhku pimedusesse. Aga wassi on kõige õigem, et ennast esitan: Ma olen Charles Wallaston, noor advokat ja kaebaluse kaitsja. Süüdistawate tunnustuste peale waadates oli protsessikäik mulle paraku liig selge — ja selle juures oli mul kõige kindlam teadmine, et leitnant Jates süüdistatawas kiriteos täitsa ilma süüta oli.

Zutustan õige kühidalt ära kõik sündmused, mis selle kohtuprotsessi aluses olid.

Sir James Willoughby, rikas Londoni kaupmees, kes rahukohtunik olnud ja Londoni lordmajoriks oli saada lootnud, oli minewa kuu algul oma torede Heath-Halli lossi toredas kirjutustoa tapetult leitud. Teenijate tunnustuse järele oli aastate jooksul harjunud wiisiks saanud, et kojameister kadumule iga õhtu kell 11 kirjutustuppa õhtu-joogi wiis.

Nüüd, mõrtsukatöö õõl, oli kojameister, kelle nimi Jenkins, joogiga parajaste kirjutustoa ukse juure jõudnud, kui see äkitselt awanes ja sealt keegi noormees wälja tormas ning kojameistri kõige teelana ja joogindudega jooksul pitäli paiskas. Kuid kojameister toibus ehmatuselt filmapill, kargas püsti ja wajutas elektrikella nõõbi peale, mis teenijate tuppä wiis. Mõni sekund hiljem olid kats tugewat teenrit kohal, kes tundmata ifanda kinni wõtsid. Siis astus Jenkins wahandades herra tuppä. Ta oli juba ifegi imestanud, et see käre peale weel ei olnud ilmunud, aga ta kõhus weel enam, kui sir Jamese laua najale toetades istumast leidis, pea laual, suur paberitepundar ees. Ehmatuse pärast tuhatarwa ja paha aimates puudutas ta herrat õlast, kuid seljamal filmapillgul märkas ta midagi, mis tal were tarduma pani — sir Jamese juuksed olid wõrised; Jenkinsi ees seisis surmu. Siäl enam ei wõinud ta herra Londoni lordmajoriks saada, ja seljamal filmapillgul

aimas Jenkins, et siin mõrtsukatöö tehtud ja tal mõrtsukas ju käes on.

Ta telefoneris kõhe talli juure ja juba mõni filmapill hiljem kihutas kiirkäigjal Edgware poole arsti ja politseit tooma.

Leitnant Jates Shoti kaardiwäepolgust oli kõige suuremas kimbatuses, kuid katkus loo keerulikkusega leppida ning ootas politsei tulekut waikselt. Jenkins ei küsinud midagi, waid tegi ainult tähenduse, et tema herra ära tapetud ja ta leitnanti kui mõrtsukatöö kahtlast ifikut politsei tulekuni pidawat kinni hoidma. Jates wiidi tapetu tuppä ja sunniti surnu wastas toolil istet wõtma. Pea ilmusid ka arst ja politseinspektor; esimene tegi pealiskaudse järeleuuringu waral selgeks, et keegi sir Jamefile, kes paberite kohal tumardas, kuuli tagast pähe lastnud. Surm oli wististe kõhe järgnenud, sest surmul oli sulepea weel käes ja kirjutataw lause lõpetamata. Nähtawaste ei wõinud enesetapmisse juttugi olla, waid siin oli tegemist ainult etteawatsetud mõrtsukatööga. Inspektor õhtis toast asjata surmariista ning palus õnnetu noore ohwitseri käest seletust.

Kuid Jates ei wõinud sedagi anda. Tema oli efsikombel sir Jamese tuppä astunud ja kõhe tagasi karanud, kui seal nähtawaste magawat meest märkas. Selle juures oli ta Jenkinsiga kokku põrganud. Tema ei olnud elus sir Willoughbyd iial näinud, tundis teda ainult kuulu järele, muud midagi. Sellepärast ei wõinud ta ka ütelda, kas ta ees seisew surmteha sir Willoughby oma oli wõi ei — wõhlem seletust anda ta ei teadnud.

Selle järele wastusena ei wõinud inspektor muidugi mitte rahule jääda; sellepärast küsis ta, kudas leitnant majasse saanud, mida ta seal õfkinud ja kellega rääkida tahtnud. Jates oli nimelt ebaharilikul teel siisse lastud ja ükski teenija ei olnud teda enne näinud, kui Jenkins ta üles leidis. Mis oli tal oma wahanduseks ütelda ja wõõrana siia asja? Sest ta pidawat ometi aru saama, kui raste kahtluse all ta nüüd seiswat.

Sellest oli leitnant Jates kõhe aru saanud, aga kahtles ühtlast, et ta joowitub seletust ei wõiwat anda. Sir Jamefile kallal lordasaadetud mõrtsukatööft ei teadwat tema midagi ja ta murdwarguse õtstarbel ei olla ta majasse tunginud. Kõhlem ta ei tunnistanud; eht küll ta oma seikutorra tõfidusest aru saawat, ei wõiwat ta ometi midagi parata.

Leitnandi ifeäralise tagasihoidlikkuse möõdapääsemata tagajärg oli muidugi, et ta wangi wõeti ja asjale seaduslik käik anti. Kohtu-uuriija andis surmteha üle waadates õige ettewaatliku õtsuse; järgnesid pilad kohtulikud seleldused, kuni wiimaks leitnant Jates mõrtsukatöö kahtluse all wannutatud meeste kohtu ees seisis.

Kõik Frederik Jatese tuttawad ning sõbrad teadsid, et sel kahtlusel kõigewahematki alust ei wõinud olla. Jates oli hiljuti jurnud wäga tubli kindrali poeg; tema ees seisis hiilgaw tulewik, ja kõik, kes teda iial tundsid wõi temaga kokku olid puutunud, andsid tema kohta kõige parema, kõige kiitwama õtsuse. Koolis ja hiljem sõjakoolis olid tal alati kõige paremad tagajärjed olnud, ja kedagi ei armastatud polgus nii wäga kui teda. Tema oli piltlik, selle juures heafidumaline ja elurõõmus inimene, täis suuri waimuandeid, kel maailmas wististe waenslase warjugi ei wõinud olla; kudas oli see ometi wõimalik, et niisugune mees nüüd nii raste kahtluse all wannutatud meeste kohtu ees süüpingis istus?

Terwe asi oli tdeste kõige suurema saladuse lihtsus. Politseis läbi õtsides ei olnud tema juurest leitud ei sõjariista ega ka midagi muud, mis kuritööga kudagi oleks kokku täia wõinud; ei wõidud ka kudagi selgeks teha, et ta herra Willoughbyd elus iial oleks näinud wõi temaga rääkinud. Ükski teenija ei mäletanud teda majas iial enne näinud olemat, ja kui ta wähe õige põhjuse oleks nimeetanud, mispärast ta sinna majasse tulnud, asi oleks wististe hoopis teisels muutunud. Tema kangelasus, oma lossis wiibimise kohta ei mingiõugust seletust anda, oli sellepärast õte mõistatuslik, ja ainus seletataw põhjus oli ainult, et selle juures mõne naise au mängu peal wõis olla. Kuid seegi arwamine paistis petlik olemat, sest laby Wil-

loughby ei olnud sel õhtul kodus, ja teenijate põhjalik küsimine oli selgeks teinud, et isegi leitnant Jatese nimi kõitidele täitsa tundmata oli.

Ma tundsin, et ma veel iialgi ennemalt nii saladuslikult, segast ja sellejuures nii tänamata kohtuasja ei olnud ajanud, kui ma sel tumedal novembriõhtul teed otsisin läbi parku udu oma kodu poole, mis Brick Courtis, Middle Temple, seisis.

Minu kolm tuba ruumita eesjaaliga olid minu uhtus, sest tubade sisesead oli tšepoolest tore ja mõnus, terwes Temple wististe kõige kunstirikkam. Mul oli terve kogu tšepoolest väärtusliku pilta, haruldast portfelani, mõned wõrdlemata brongsid, paartuhat kõidet raamatuid, wanu gobelinisi, mille väärtust wõis kullaga kaaluda, ja veel mitu muud asja — aga jellel kõigel pole meie looga midagi tegemist.

Minu lätsin siis wana tammist treppi mööda, mis nii toreda käepuuga ja suurte sammastega, kuni, teise korra peale ja leidisin seal, et mu kirjutaja juba kodu oli läinud, sest et ta harilikult ilka punkt kell 6 plehtu pani. Ma awasin kahepoolega ukse, mis mu elutubadesse wiis, sammusin eesjaalilt läbi ja teerasin elektritule põlema. Kammas praagus tuli ja laotas mõnujat sooja laiali, mis wäljas woogawale udule just wastandits oli. Wistasin mantli ja paruka (Inglismaal adwotadi ametiriided) kõrwale, walasin endale klaasi whiskyt soodaga, jöin ja waju- sin siis kergendawa õhlega mõnujale toolile, paberossi põlema pannes ja ette wõttes, päewaseid ärewaid sündmusi unustada. Lühikest puhtust oli mulle hädaste waja, sest mõni tund hiljem pidin ma homse kaitsetõne peale hakkama mõtlema, ja ei teadnud tšepoolest veel praegugi, mida ma oma kangelasle sõbra kaitseks pidin ette tooma. Wiimaks otjustasin kõigepealt klubisse minna ja seal süüa. See pidi mind lojutama, sest lõuna ajal ei olnud ma ärewuse pärast süüa tahtnud. Sellepärast suitsetasin paberossi ära ning tõusin siis küberat ja mantlit otsima. Sellejuures langes mu pill kirjutuslaua peale, kus tindipaberi peal minu kirjutaja sedel seisis.

„Keegi naisterahwas soowis Teiega rääkida. Oma nime ta awaldada ei tahtnud, waid ütles, et ta mõrtjutatöö asjus, mis homme arutada, tulnud. Ta lubas Teile kirjutada.“

Nii palju seisis kirjas.

Ma waatasin kella.

See oli parajaste pool seitse, ja kirjutaja-wõrukael oli nähtawaste punkt 6 putku pannud! Mis see teatus tähendas? Kes wõis see naisterahwas olla? Kes seisis jala dujewõti tema käes? Oli ta wana wõi noor wõi —?

„Tont wõtku wõrukaela-kirjutaja!“ hüüdsin ma. „Oleks ta mul nüüd käes! Aga noh,“ mõtlesin ma, „on ju ta veel aega kangelasest Jatest kimbatusest wälja kistuda, kui naisterahwas tdeste kirjutad wõi midagi tähtsat teab. Wahe- ajal tarwis nägja kustutada ja klubisse minna!“

Ma kustutasin tule ära ja olin juba mõni minut hiljem tänaval, kui mulle keegi sõbralikult õla peale patjutas. Ma waatasin taha ja tundsin oma wana sõbra ära.

„Sina, Falkoner?“ hüüdsin ma. „Kust paganast tuleb siis sina nii äkitsest?“

„Otseteel teiselt poolt maatera, wana pois. Olin aasta aega ära ja uskusin, et seda tead. Alles eila jõudsin tagasi — aga ätle, mis siis kõit see Jatese lugu tähendab? See kõit on ju lollus, sest sina tead niisama hästi kui mina, et tema kõrbesti ei sõanda ära tappa. Tahtsin parajaste sinu juure tulla lähemat seletust saama. Kuhu ja lähed?“

„Klubisse sõõma. Seal tuleb parajaste trosska. Tule kaasa!“

Trosska peatas; meie istusime peale ja wurasime klubi poole.

2.

Diid Falkoneri tundsin ma juba maast madalast, ta oli piirut rahutu waim, kes lord siin, lord seal wiibis ja kusagil kuu ei püsinud, kuna tal ju selleks ta raha oli. Asjaarmastuse pärast oli ta tüki aega ühe juure Londoni lehe wälise kaastöölina ja kirjutas wahetewahel ta tähtsamates ajakirjades suuremaid artiklid. Peale selle oli ta kaks

Rotta wõitlus rebasega õhus.

dige loetawat romani ja ühe teatritüki trükkida lastnud, millest wiimane hull aega näitelawal piisib. Sellejuures oli ta aga dige tujukas, nagu juba nimetasin, ja töötas ainult siis, kui tal lusti oli — ja see wõis tihti kaua kesta! Äkitsest wõis ta omast Londoni korterist ära kaduda, ilma et adressi oleks maha jätnud, ja siis wõib olla aasta hiljem naeratades jälle ilmuda, et oma sõpradele naerdes seletada, tema läinud Himalaia mägestikus wõi pidanud Subsoni lahe ääres pödrajahti. Ja keegi meist ei imestanud, sest me tundsimet teda. Wuibu oli ta lõbus seltsimees ja igalpool armastatud.

Klubis leidime juba kõit lauad wõõraid täis, ja et tema tagasitulel juba tuttawaks saanud, siis eksitasid sõbrad meid iga filmapill, nii et pikema läbirääkimise pärastijels pidime edasi liikkama.

Sõõmise ajal jutustas ta mulle oma nähtust Salomoni saartelt, — kudas seal keegi pärismaalane-tuningas temale oma kõige parjema naise sula sõpruse pärast kingituseks palkunud ja misjuguiseid juutseid päästi ajawaid lugugi ta läbi elanud, kui ta kingituse tagasi liikunud. Nõnda läks tund aega mööda, ja meie jäime alles kahele, kui klubi raamatugutoas lohwid jöime.

Diid Falkoner pani sigari suhu ja algas siis wiitwita- mata:

„Nüüd aga lohe asja juurde, Wallaston. Fred Jates on Londoni kaupmehetapimise juures kindlaste niisama ilm- süüta kui minagi.“

"See on ka minu kindel arvamine," vastasin mina, "aga mis kasu sellest on! Wannutatud mehed tohivad ainult tõeasjade järele otustada, ja keegi ei või salata, et Jates just sel filmapilgul kinni võeti, kui ta toast, kus mõrtsukatöö sündis, parajaste wälja tormas. Tema tõendusel, et ta sinna ainult kogemata sisse astunud, pole kõige vähematti määrust, sest mis oli temal õhtul hilja wõhitud rase majasse asja? Selle küsimuse peale olis igalüks ilmaaegu wastust, ka mina. Mina olen teda palunud ja wannutanud, et ta oma südametulle wälja puistaks, aga tema wastus on alati üks ja sama:

"Äta mu rahule, kõik on kasuta — ma ei wõi, ei taha ja ei tohi ligemat seletust anda."

"Mis wõin ma niisuguse kangekaelsuse juures teha?"

"Jates ei ilmutaks iial niisugust kangekaelsust," vastas Dick, "kui ta enesel ei teaks selleks küllalbast põhjust olemat. Sellepärast peame katsuma seda mõistatust lahendada. Mina tunnen Fredi juba koolist saadil ja tean sellepärast ka, et paremat inimest maailmas ei olegi. Tema tegi mulle seekord koolis suure heateo — ma olin lolli tembu teinud ja ei julenud — häbi ütelda — selle tagajärgi enese peale wõtta. Seal wõttis tema minu süü oma peale, ehk küll tal sellega midagi asja ei olnud. Filma filma pilgutamata kannatas tema karistuse ära, mis minu ule määratud, nii et mul weel tänapäew sellest häbi on. Kuid sellest wõid sa näha, misjuguine ta on, ja nagu ta mind seekord teenitud karistuse eest kaitseb, nõnda teeb ta seda ka nüüd — selle peale wõid kindel olla."

"Ega ta siis ometi mõrtsukat ei kaitse?" hüüdsin mina kohtudes.

"Oh ei, tdeste mitte! Aga siiski "kedagi", ja see "keegi" tohiks mõni naisterahwas olla. On sul selle kohta mõni arvamine?"

"Tõtt ütelda," vastasin mina, "ei wõi ma kõige parema tahtmise juuresti teada, misjuguine naisterahwas see wõiks olla?"

"Kudas on lugu lady Willoughbyga?"

"Tema ei olnud kurtide õõjel kodu."

"On see kindel?"

"Wististe."

"Mis tähendab: wististe?"

"Teenijate tunnistus lähed sellepoolest täieste ühte."

"Ja teda ennast ei kutsutudki ette?"

"Ei, kohtu esimees arwas tema ettekutsumise üle aruselts."

Falkoner suitsetas täti aega waitides, siis küsis ta äkitselt:

"Kus ta praegu wiibib?"

"Ma usun wäljamaal. Ta reisis päew pärast matust ära," vastasin mina.

"Hm — tegi tema. Tunnen ja teda lähemalt?"

"Ei ole teda iial näinud, aga mulle on öeldud, ta olla noor ja õige meeldiva wäljumaalaga."

"Seda ma arwasin — kui wana oli ta mees?"

"Umber kuuskümmend."

"So, so, see on ju üsna huwitaw."

"Mis ja arwad?"

"Noh, niisama," naeris ta. "Aga misjuguised põhjused wõtad sa oma kaitseõnne aluselt?"

"Eiotsa ei leia ma mingisugust põhjust, mis teda wõis mõrtsukatööle ajada, ja siis tuleb filmas pidada Fredi isiklikust ja iseloomu. Kutsusin tema ülema ja polguõbrad kohtu ette; need wõiwad tema häid külgei küllalt walgustada. Igatahes räägib see kõik tema kasuks."

"Ja sa usud, et Fred selle peale siis digeks mõistetakse?" küsis tema wastu.

"Ma kardan — ei," õigasin ma murelikult; "ja loodan ainult, et wannutatud mehed süüüsimuses ei ühine; kuid sellegiuures pole ma weel kindel."

"Siis muidugi lütatakse asi edasi?"

"Jah — ühe kuu peale."

"See oleks juba midagi," ütles Falkoner; "kuu jooksul wõib palju sündida ja leida. Fred peab igal juhtumisel digeks saama, Wallaston."

"Sumal andku seda," vastasin mina südamet põhjast.

"Noh, selle asja wiime läbi, wana sõber. Kuid nüüd

arutame kõik senine materjal ükspärasjaliselt läbi. — Peale mõrtsukatöö ülesleidmist kutsuti ometi arst kohale?"

"Muidugi," vastasin ma imestades, "see on alati nõnda."

"Dige küll. Ja tema tuleb homme ka tunnistajaks?"

"Ei. Mina ei arwanud seda tarwilikust, sest et surma põhjuse juures ju ei wõi kahtlust olla."

"Sumala eest, Wallaston," hüüdis Dick, "sina oled niisama teregemeelne kui kohtu esimeeski, kes tarwilikust ei arwanud proua Willoughbyd üle kuulata."

"Kudas nii?" kütsin ma pisut wilumalt.

"Seda kuuled kohe. Minu sõber wõib ju efsida, aga kui ma täna ühe oma sõbraga selle asja üle rääkisin, tõendas ta mulle, arst rääkinud temale, et Willoughby tema kohalejõudmise puhul juba vähemalt kaks tundi surnud olnud."

Mu kehast läis palaw hoog läbi, mõeldes, et ma nii tähtsa asjaolu olin tähelepanemata jätnud, Falkoner aga kõneles efsitamata edasi:

"Ütleme, arst jõudis alles pool tundi hiljem teokohale, nõnda jääb siis weel ikkagi poolteist tundi üle, mida meie sõber Jates, kui ta süüdiand oleks, surnu feltsis oleks mööda saanud. On's see wõimalik? Juba igapäine inimese mõistus peab selle peale ei ütlema. Ära pane pahaks, armas Wallaston, aga see on punkt, mis wannutatud meeste otsumatuse puhul rasteie waekausi langeb, ja kui mina sinu nahas wiibiksin, telegrafiseriksin ma arstile filmapilt, et ta homme tunnistajana kohtusse ilmuts. Tema adrees sul ju ikka on?"

"On, kuid korteris," vastasin mina. "Ma olen sulle wäga tänulik, et sa mu tähelepanemise selle peale juhtisid. Aga et nüüd sinu teise arwamise juure, nagu oleks siin loos mõne naisterahwaga tegemist, tagasi tulla, siis teatan sulle ka, et keegi saladuslik naisterahwas täna pärastlõunat minu büroos täis ja —"

Sel filmapilgul awanes suitsetamisetõa uks ja suur hull klubiliikmeid tuli tuppa, nii et efsitamata jutuajamise peale enam mõeldagi ei olnud. Sellepärast panime uued sigarid juhu ja lahtusime klubist; kuid kohtu teel jutustasin Falkonerile pärastlõunase loo ära. Tema nägu selgus minu jutu ajal nähtawalt.

"See kõlab paljutõotawalt," hüüdis ta, "sest wististe tuleb sulle wiimase postiga weel kiri, mis asja peale hoopis uut walgust wiskab. Ole kindel, Wallaston, kõige selle loo teekpunktis on mõni naisterahwas, sellejuures ei wõi kahtlust olla. Mina tulen homme ka kohtusse ja saadan sulle oma nimekaardi sisse. Lootuslikult oleme siis mõistatuse lahendusele juba lähemale jõudnud."

Meie lahtusime ja mina sammusin ükspäinis oma korteri poole Temples. Udu oli wahepeal weel pakkemaks läinud ja niiste film õht langes mulle rõhuwalt rinnale. Ma sammusin alles lahtisest wõrewärwast Fleet streetis läbi, läksin üles korterisse ja teerassin elektritule põlema.

Tuli kaminas oli kustunud, kuid ma ei pannud seda suurt tähelegi, waid istusin kohe kirjutuslaua ette ja hakkasin Jatae pakku kohtuakti sirwima. Arsti eeluurimisel antud tunnistusest nägin ma kohe, et Falkoneril õigus oli, ajawahel oli olemas. Sellepärast kirjutasin ma kohe telegrammi Dr. Ewanstile Fairwows, Edgwares, walmis ja walusin teda tungiwalt, homme kell kümme kohtusse ilmuda. Siis panin telegrammi kõrwale ja jäin akti lugema. Aeg lendas, ilma et ma seda oleksin märganud, ja kui ma korraga kella waatasin, kargasin kohe piisti.

"Pagan wõtaks! Waewalt on mul weel aega telegrammi ära saata," hüüdsin ma, kübara ja astusin eestuppa, kui ufse pihta koputati. Efsiti olin ma selle õõsise külastäigu üle wäga imestanud, siis aga awasin ma ufse ja seisin suure, mustas riides looriga naisterahwa ees.

"Olete teie herra Wallaston?" küsis tulija.

"Jah. Mis te soowite?"

"Ma käisin juba õhtupoolikul sin," rääkis ta edasi, ja tema suust kostis wäljamaalase murreal, "ja ütleksin, et teie kirjutate. Aga siis hakkasin ma kartma, et kiri wahest hiljaks jääb, ja et teiega rääkimine wäga tähtis on, siis tulin täna weel kord ise. Leitnant Jataese asjas nimelt."

Tähte poole! *)

Tõstan filmad tähte poole,
öö rahus tähed säravad,
püsimata nende pilgud
mu hinge põhja tungivad.

Tahaks süüta tähte palgil
ma kõik maised walud puista
ja säält troosti sõnu hingel,
kui otsust, andi palude.

Maatan üles tähte poole
sääti tuga asub rahumaa! . . .
Ornad tähte filmad taha,
mu rahu waatel siirawa . . .

J. Hermann.

25. III. (7 IV) 16.

Emä hällilaul. *)

Tule, tule unelene
taha, mu maimu kulumule,
taewal sinab tähekenene
uinu, uinu, maimutene.

Sõja teel on isa laugel
emal waraks pisar laugel
hinges aina mured, walud —
siis, kui ja weel isa palud . . .

Maga, maga, ja marjameel
isa see rändab sõjateel,
ema käed sind hällitawad
ema huuled palwetawad.

Maga, marjake! . . .

J. Hermann.

15. (28.) III. 16.

Sürgi: „õrnem sugu“ Bosphoruse ääres jalutamas.

*) Sõjawäljalt meile saadetud. E. 1.

„Rõõmustan teid nähes, armuline proua,“ wastasin ma, kuna mu süda ärewuse pärast waljuste põksuma hakkas, „olge nii lahke ja astuge tuppa.“

Ma saatsin ta oma kirjutustuppa, palusin teda istet wõtta ja ütlesin siis:

„Tahtsin parajaste üht telegrammi, mis ka selle asja kohta käib, posti peale wiia. Kas olete nii lahke ja ootate pisut? Postimaja on ligidal, ma tulen filmapilt jälle tagasi.“

„Olge nii lahke, ma ootan heameelega,“ wastas küllaline, kuid ei tõstnud loori mitte üles.

Ma jätsin mõlemad välisüksed praokile, jooksin trepist alla, ruttasin posti peale, andsin telegrammi ära ja ruttasin filmapilt jälle koju. Kuid minu imestuseks oli trepikoda pime.

„Kes pagan kustutas tule ära?“ mõtlesin ma ja katjusin eesjaali ust lahti liikata, kuid see oli lukus. Ma tegin ta wõtmega koha lahti, kuid pidin ka weel seesmise uste awama, sest ka see oli kinni. Eesjaali jõudes walitsuste sealgi pimedus. Üsna kohtudes kobasin ma elektrinööbi juure ja leidisin selle katkimurtuna. Ilmaaegu otsisin ma taskust tuletikla. Seades, et tikud magamisetoas laua peal seisawad, kobasin sinna, komistasin mitmesuguste talistuste peale ja kuulsin jalgade all paberite kahinat. Wiimaks ometi leidisin lühtri, panin tule wärisevail kätel küünla otsa ja wahtisin kohtudes metsikut ümbrust. Mõõblid olid osalt ümber wõjatud, terve põrand paberisti täis, igalt poolt paisisid ägeda wõitluse jäljed. Aga naisterahwast, kes weel mõne minuti eest siin istunud, ei olnud enam midagi näha — ta näis nagu maa alla wajunud olewat. (Järgneb.)

Õige pärija.

Charles Edward Price roman.

(Sürg 14.)

21 peatükki.

Selsamal ajal, kui wõõrastemaja peremees politseiinspektori juures õnnetust juhtumiseft teatas, istus Alice haige toas ja kuulatas, hinge kinni pidades, neid segaseid sõnu, mis Bob palawikus ionis. Bobi seisuford oli märksa halwemaks läinud, sest tugew haawapalawik oli juureseltinud. Rahutult wiskas ta ennast woodis siia ja sinna.

„Wana kiwimurrus,“ oigas ta, „see wäike ilus naine — ja nii üsna ülfinda — raha tahab ta saada — kui ette waatamata — keski ei teaks kui ta alla tõugataks! — Siis ei tea keski enam midagi selleft —“

Üdsufest wärtsedes tõusis Alice üles. Ta ei suutnud neid segaseid sõnu enam pealt kuulata. Mis wõis kiwimurrus küll ette tulnud olla, et ta peigmees niisuguseid asju rääkis. Oli kiri wiimaks ometi temale määratud?

Üks haigerawitsejannadest tuli sisse, et Alice ajemele astuda.

„Ütelge mulle, mrs. Boony, kas mr. Bob õõsel palju palawikus ionis?“

„Jah, ta ajas tõisugu segast juttu kiwimurrust ja ilusast noorest naisest, naeratawate pruunide filmadega.“

Alice õhkas sügawaste ja lahkus pead raputades toast. Wäljas tojas sai ta Dick Gilslandiga kokku. See noormees,

Prantsuse baterei lennumasinate vastu võitlemiseks.

Kes Bobi ajajooksul kui sõpra armastama hakanud, oli üsna õnnetu tema pärast.

„Kudas on lugu Bobiga, Alice?“ küsis ta, kui nad lahkesti eluruumi astusid.

Neiu kehitas õlasi: „Arsti käest ei sa midagi selgemad aru, niisama vähe teab ka haigerawitšjanna. Niipalju kui ma ise näen, on tal kange palawik ja sonib. Võib olla, et ta haigem on kui minu isa,“ lühas ta murelikult juure.

„Mii kardetaw asi ei ole,“ trööstis Dick. „Ma kõnelesin ise ka Dr Barnesiga. Ta ütles, et haaw iseenekest suurema tähtsufeta olewat, ja niikaua kui ma Barnesit tunnen, ei ole ta veel korda ebatõtt öelnud. — Aga kas ja Wingate kõigeuemat uudist ka juba kuulnud oled?“

„Ei, mis mõtled sa sellega?“ küsis Alice, kuna selgeste näha oli, et ta seda sõnumit nagu kartis. „On siis jällegi midagi hirmsat juündinud, mis meie perekonnaga ühenduses seisab?“

„Seda küll just mitte,“ mürises Dick. „Täna hommikul leiti ilhe noore peenes riides naisterahwa surnuteha wanast kivi-murrust, weeaugust.“

Alice kahwatas surnutarwaliseks. Ta pidi toolitoest, mille ääres ta seisis, kinni hoidma, et mitte kukkuda. — „On siis teada, kudas ta sinna sattunud?“

Dick raputas pead. „See ei ole veel selge, kas siin õnnetu juhtumiseega wõi kuriteoga tegemist on. Lasting kivi-murru ülemisel serwal on katki; naisterahwas wõis kas ise kogemata sinna kukkuda ja surma saada, kuna ta wastu lasingut toetas, mis äkki järele andis.“

Alice kattis näo kätega ja nuuhtsus ahastades. Dick wõis kõige näha, ainult mitte seda, kui naisterahwas nuttis. Ta astus ilhe jala pealt teise peale ja tegi niifuguse näo, nagu oleks ta klaasi äädikat joonud.

„Alice,“ ütles ta, „armas, hea neiu, tee minule seda ainsat meelehead ja jäta oma nutt. See wõib kõigetugewama mehe nõrgaks teha. Ja waata,“ lühas ta, lähemale astudes, juure, „sa tead ometi, kui armas sa mulle oled, kuigi mulle korwi andsid. Kas sa ei tahaks mind jälle usal-

dada ja minule oma muret awalbada? Sul ei ole ju muud kedagi, kellele oma südant wälja puistata wõiksid. Isa on sul itka veel haige ja tema ligi ei pääse — ja — ja —“ ta löi segafeks.

Neiu waatas tema poole üles. „Sul on õigus, Dick. Ja, wana hea pois, sulle wõin ma ju usaldada. Lule, istu minu kõrwa.“ Ja nüüd jutustas ta täielikult, misfugune imelik kiri eila hommikul Bobi kätte sattunud, ja kudas Bob tema wastutõrelemisest hoolimata wiimaks ometi kivi-murrule läinud selle naisterahwaga kokku saama, kuigi kiri, tema itklemist mööda, mitte temale polnud määratud.

„Mii wäga kui ma Bobi armastan,“ nuuksus ta, „aga ma ei tea tõeste mitte, mis ma sellest kõigest arwama pean. Ja nüüd need lohutawad laused, mis ta sonib! Ma pidin neid ju oma kõrwaga pealt kuulama. Ma teen iseomale etteheiteid, et ma teda ei usalda, aga, mu Jumal, ma ei tea tõeste mitte, kudas seda omale seletama pean.“

Järelmõtliku näoga wahtis Dick maha. „See on päris häda kohe,“ mürises ta. „Kui rahulik oli elu Haltonis, enne kui need mõlemad siia ilmusid! Ma ei taha ju midagi Bobi wastu ütelda, ta näitab kaunis wiisakas inimene olewat, aga selleksaadil kus need mõlemad Jonesid siin on, on päris kurat lahti. Ma palaksin Jumalat, et sinu isa jälle terve oleks, wähemalt niipalju jalule seatu, et meie temale kõit teatada wõime, mis teame, tema ajaks kiirelt kõit asjad joone. Mõttele ometi, milles neid mõlemaid süüdistatakse. Üks neist olla ülemmeistri titre ära wõrgutanud, ja teine ei olewat ülepeagi Jones. Ja nüüd veel see lugu selle noore prouaga, kes, nagu mulle näib, kõigewiimati Bobi feltis wiibinud — rääkimata veel Bobi haawamiselugu! — Tead sa mis, Alice,“ lühas ta julgustawalt juure, „ole mõistlik laps ja löö mõlemi peale käega. Sa tead ju, kui wäga sind armastan. Kudas oleks, kui sa nüüd kõigest hoolimata mind kuulda wõtaksid?“

Ta kobas neiu käe järele ja püüdis temale näosse waadata. Kuid neiu raputas kurwalt pead.

„Ei, ei, armas Dick. Mul on küll kahju sulle veel kord eitawat wastust anda, aga et sa niifugust asja minule rääkida wõid, tunnistan, et sa ei tea, mis armastus on. Bob on kord minu südame wõtnud ja nüüd ripun ma kogu hingega tema külles, üsna ükskõik, mis tema üle kõneldatakse. Ma olen ainult sellepärast nii troostita, et ihklugu nusi süüdmusi kuhjab, mis tema ausust kahtlustama kipuwad ja tema puhta iseloomu peale tumeda warju heidawad. Sa näed ise ära, et meie lootus, warsti abieluse astuda, itka halwemaks muutub. Kui sa mind armastad, siis toeta mind, kui sõber, häda ajal, ma tahan sulle selle eluaja tänulik olla.“

Dick oli küll wist jälle mõru mait suus, sest tema näojooned muutusid ahastawaks, kuid lõpuks ütles ta õhates: „Ma näen juba ära, et mul ainult veel lootus jääb ükskord onuks saada ja alandan ennaft mehiseft oma karmi saatuse alla. Ihus ju see sinu poolt ei ole, et mulle korwi nii halastamata annad, aga sellepärast ei taha ma sind sinu hädas veel üksi jätta.“

Sooja pilguga ulatas Alice temale käe. „See on tubli sinu poolt, Dick. Ja kui sa pead, mis sa tõotasid, pead sa isegi pulmapäewal —“

Dicki näol löi selge päite-sepaiste särana. „Ilhe musu saama?“ küsis ta täis ootust.

„Sa ei tohi nii pealekätja olla,“ wastas Alice naerata-des. „Aga efimeseks peiu-poisiks pead sa olema ja sul peab au olema mind altari ees peigmehele ära anda.“

„Ka sellest peab wael ajal aitama,“ mürises Dick. Siis läks ta oma onu terwise järele pärima.

Oma kõige suuremaks meeleheats kuulis ta haigerawitšjanna käest, et mr. Tremonti terwis paranewat ja ta juba lähemal ajal nii kaugel on, et oma sugulast wastu wõib wõtta.

Järgmisel päewal juba wõttis koroner kivi-murrust leitud uppunud naisterahwa asja arutusele. Terwe Wingate oli jalul ja wäike lohtumaja saal tungul täis.

Sügarwa wäikuse all awas politseinspektor istumise. Kõigepealt kuulati wõõrastemaja peremees John Price üle,

Unenägu.

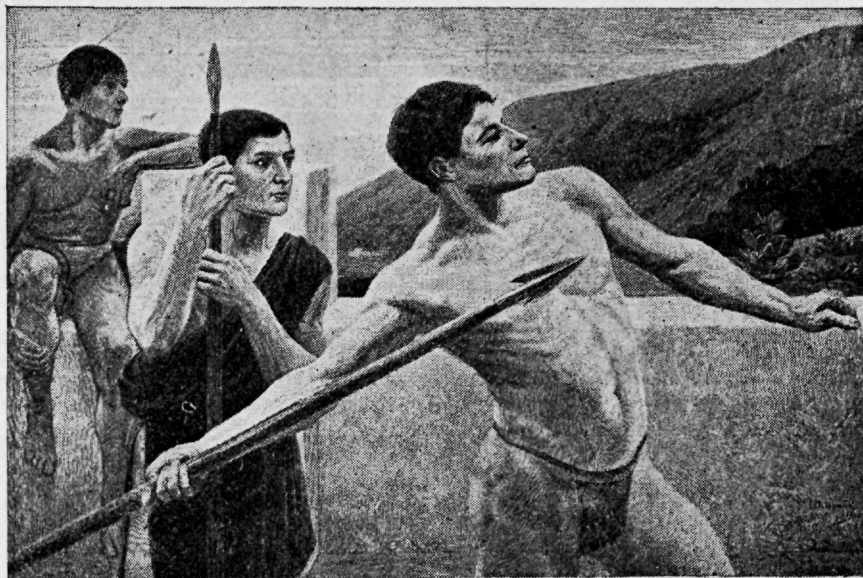
Kord magas üks wäikene warblane puu latwas, kuu paistel, nii magujaste, ja magades nägi ta armast und. — See oli ta elus üks ilusam tund.

Ta unistas, et terve taewawõlv oli aina üks täidetud nisufalw, ja iga kullane täheke oli seal üks nisu terake.

Siis rutuste lendas ta ülesse ja asus taewase salwele, et täheteri seal nokkida. — Küll oli tal magus nii unistada.

Kui homnikul tõusis päikene, siis ülesse ärkas ka warblane; ta imestus oli aga otjata, kui leidis end tähja kõhuga.

Ninnetel, Hugo W a l m a.

Piitide pildumise harjutused wanadel greeklastel.

siis tema sulane. Ka mrs. Price astus tunnistajate puldi ette ja jutustas pilalt ja laialt oma suwitajanna üle. Lõpuks luges inspektor surnu juurest leitud laulatusetunnistuse sisse etts.

Põnewus pealkuulajate ruumis kaswas. Saalis muutus nii waikeks, et nõpõndela kullumist oleks wõinud kuulda. Wiimaks algas koroner, liisu läbi kodanikkude sealt walitud kohtunikkuude poole pöördes:

„Ma seisan siin raste ülesande ees. Surnuteha ülewaatamise järele ei tea ütlelda, kas see naisterahwas õnnetuse wõi mõrtsujata käe läbi surma on saanud, sest ei saa kindlaks teha, kas pealuu sisselõõdud wõi kulludes lõhki läks. Niisama wähe wõib selle üle otjufele jõuda, kas siin mõrtsujatöö, enesetapmise wõi õnnetu juhtumise tegemist on.

Mis nüüd tegijasse puutub, siis pean kahetsedes awal-dama, et raste kahtlus ühe wastu mr. Tremonti depoegeidest on olemas. Nende mõlemi nimi on Robert Jones. Runa aga nüüd õnnetu naisterahwa uur kümme minutit enne kümnet seisma on jäänud, mr. Bob Jones aga selsamal ajal Saltoni mõisa lähedal kuufesalus tundmata käest kuuli õlasse sai, siis tuleb siin ainult teise Robert Jonesiga tegemist teha. Ma panen ette teda tunnistajana selle üle ületuulata, kus ta sel ajal wiibis.“

Kohtunikud kinnitasid selle ettepaneku ja liihike aeg peale seda oli Robert Jones juba paigal. Kõikide filmad pöördufid tema poole, kui ta tunnistajate paigale astus. Igamees pani tähele, et ta wäga tahwatu oli.

„Herra tunnistaja,“ algas koroner kõrgendatud häälega, „läesolewate tunnistuste järele olete teie selle naisterahwaga kord laulatatud. Tunnete te seda prouat?“

„Ei, ma ei ole teda üalgi näinud,“ waletas Robert raudse rahuga.

„Kus olite teie kümme minutit enne kell kümnet?“

Robert wiiwitas wastufega. „Ma käisin jakutamas.“

„Ja kus?“

„Sealpool Wingatet, kus mäelaerwandusesse läheb.“

„On teil tunnistajaid?“

„Rahjuks mitte.“

Koroner nokutas paljuütlewalt. Tõkkis pahakuulutaw waitus.

„Mõtlege hästi järele,“ algas ta tungiwalt. „Igal sõnal, mis teie siin ütlete, wõib pärast kõigesuurem tähendus olla. Reski ei süüdistata ju teid millegiski. Ündke tõele au;

ehk saite siiski selle naisterahwaga kiwimurru ääres kokku? Kõik asjad näitawad sinnapoole, et kokkusaamine on olnud. Kui teie nüüd segaseid wastusi hakate andma, wõib kergeste juhtuda, et kahtlus, et teie selle naisterahwa surmas süüdi olete, kõweneb.“

Robert nägi ära, et ta vähemalt osaltki tõtt peab rääkima, kui ta oma seisuforda weel halwemaks ei taha teha kui see juba oli.

„See küll,“ ütles ta, „ma tahan oma tunnistust selles asjas muuta, et ma tõeste kümme minutit enne kümnet kiwimurru ääres olin. See asjaolu, et minu onu teisel de-pojal seefama risti- ja liignimi on, mis minulgi, oli põhju-seks, et minu kätte kogemata kiri jattus, milles paluti, kell iihessa kiwimurru juure ilmuda. Enesestki mõista olin ma jeda kirja lugedes tuliwihane, et temafugune lahutatud mees julgeh oma filmi mis Alice Tremonti poole tõsta — arwa-tawaste on ju igalpool teada, et tema, niisama nagu minagi, jeda noort neidu kosis. Et nüüd selle asja jälgedele saada, oisustasin ma teda salaja filmas pidada. Ma kleepisin kirja jälle hoolikalt kinni ja panin sinna korwi, kus posti pealt tulnud kirjad seisid. Arwatawaste leidis Bob Jones kirja sealt, sest, kui ma jälle korwi waatafin, oli see kadunud. Kui ma nüüd õhtul kokkusaamise paigale lähinesin, tuli mul Bob kiwimurru läheduses wastu. Igatahes pidid nad juba kokku saanud olema, sest ta sammus kodu poole. Kui ta mitte nii raste haawatud poleks, nõuatsin tema wannu-tamist, kas meie kiwimurru läheduses kokku jaine wõi ei. Kui ma nüüd kokkusaamise paigale jõudsin, leidsin laingru murdunud olewat, ja ei kedagi polnud näha. Ma seifatafin seal kauemat aega ja kuulatafin, siis läksin ma koju.“

„Ta waletab, ta waletab!“ kostis selsamal filmapilgul tähijew hää pealkuulajate ruumist.

Kõikide filmad pöördufid kõneleja poole. See oli wiile-taste riides, pealtnäha haiglane mees.

„Kes segab seal asja arutamist?“ hüüdis koroner pahaselt.

„Mina, mina!“ Nende sõnadega tungis mees pealt-kuulajate ridade wahelt läbi. „Mina wõin tunnistada, et see peenike herra seal selle naisterahwa peale liihikest sõna-wahetust nii tugewaste wastu laingut tõukas, et õnnetu kiwimurru kullus.“

„Kes teie dieti olete?“

Jüri Kaskelg,
Tallinnaft.
Muusikant tegew. sõjaväes.

Karl Poort,
Tallinnaft.
Sanitarina sõjaväeljal.

Efim Grigorjew,
Tallinnaft.
Tegewas sõjaväes.

Artur Waldmann,
Tallinnaft.
Tegewas sõjaväes.

Arnold Waldmann,
wabast Tallinnaft.
Sõjaväeljal.

Jaak Kais,
S. Jaanist. Sõda algusest
tulelilin. 15. sept. 1915 sanitär.

Eduard Zammermann,
Risti rühelt.
Tegewas sõjaväes.

Aleksander Alwamaa,
Saapsaluft.
Tegewas sõjaväes.

Kristjan Normann,
Sakst w.
Saig. pärast wäet. wabast.

Aleksander Rätsep,
Tertepa w.
Tegewas sõjaväes.

"Minu nimi on Jack Brady. Läbireisul tabas mind haigus ja ma lamasin kauemat aega haigemajas, ja kuna ma lähemal ajal kaewandusest tööd lootfin leidwat, jään ftia Wingatesse, kus seni puulõhkumise ja muude wäikes-te töödega oma pead olen toinud. Kuna ma nüüd eilasel päewal kuigi palju polnud teeninud ja mul raha õmaja jaoks puudus, magasin lahtise taewa all ja pugefin selleks otstarbeks kiwimurru äärde tihedasse pöösasse, kus maa pehme, samblane. Sealst nägin ma, kudas need mõlemad, Bob ja Robert, selle noore naisterahwaga kõnelesid. Esmalt tuli Bob, keda see ei tundnud ja kellele ta küsimuste peale seletas, et ta teise Robert Jonesi naine olewat.

Warsti selle peale ilmus mr. Robert Jones. Läbirääkimisest selgus, et nad tdeste mees ja naine on olnud. Naisterahwas tahtis tema käest raha ja ähwardas paljastustega. Wiimaks tekkis tüli. Ilkki jafis Robert Jones temaft kinni, tõukas ta wastu lasingut, nii et see murdus, ja wirutas õnnetu ftis kuristikku."

"See on alatu wale," ütendas Robert Jones. "Ta kuttus ifeenest alla. Lasing murdus praginal, kui ta ennast selle wastu toetas! Seda wõin ma igalajal wanduda!"

"Urge parem wanduge!" ütles koroner temale külmalt wähele. "See wõiks teie seisukorra ainult weel halvemaks teha. Astuge efitoja kõrwale, tunnistaja."

Jack Brady istus jälle pealtkuulajate sekka. Koroner andis kohtunikubele seletusi ja need läksid nõupidamise tupp. Juba lihitse aja pärast tulid nad tagasi ja pea-kohtumees kuulutas nende otsuse, et mrs. Lotty Jones sel teel surma saanud, et ta wägivaldselt kiwimurdu tõugatud.

Politseiinspektor pööras surmuhawatult seal seiswa Robert Jonesi poole. "Kohtunikubele otsuse põhjal wotan teid wangi, sest teie peal seisab kahtlus, et mrs. Lotty Jonesi surmanud olete. Kohtuaktid ja teid ennast saadan Sheltenhami peatohutusse."

"Ma olen süüta! "See mees waleb tab!" ütendas Robert. "See mees waletab!"

"Ei, ma ei waleta! Mis ma näinud olen, olen näinud," wastas see pillawa hirwitamisega. Siis kadus ta rahwa sekka.

"So, seda soolasin temale nüüd tubliste," ümises ta wõidurõõmsalt endamisi. "Nüüd maksin tale selle eest kätte, et ta mind läbi tuupis, kui seda ilusat neidu ristteel mufutada tahfsin. See lurjus pole ka muud ärateeninud, sest tema ja ei keegi muu oli see, kes wanema meistri tütre õnnetusse saatis."

22. peatükk.

Oli rõhuw-palaw augustikuu, pealeõune. Irene seifis wanaema köökis ja täitis praegu keedetud moofi purkidesse, kuna wanaema rommiga niisutatud pergamentpaberift neile peale sidus. Juhtumisi waatas mrs. Batey sealjuures aknast wälja.

"Ruttu, jookse sahwrisse, Irene," ütles ta ehmatades. "Sinu ema tuleb."

Sügawa ohlega jättis noorproua purgid ja põgenes sahwrisse, kus ta omale niisugusteks otstarbeteks hea peidu-paiga oli ftise seadnud.

Wiimaseft nädalad olid Irenet palju muutnud, kuid mitte just tema kasuks. Ta oli märkja kõhnemaks läinud, ja ta nägu oli oma wärskest jumeft palju kaotanud. Jah, muidu alati nii naeratawa suurese ümber olid murekortsud tekkinud. Ei ole ime, sest mees ei näitanud oma nooreft prouast enam palju hoolitewat. Mrs. Batey majasse ei näidanud Robert peaaegu enam nägugi, ja ainult üsna harwa sai Irene kirja tema käest, mis, enesestki mõista, wanaema adresse kandis. Igatsusega ootas ta seda aega, mil-lal oma mehe kõrwal ennast awalikult wõiks näidata.

Nikolai Kraus,
Kattwerest.
Segewas sõjawäes.

Johannes Lemburg,
Metstikut.
Segewas sõjawäes.

S. Läll,
Siimuna libell.
Segewas sõjawäes.

Hans Draw ja Oskar Draw,
Sagabitst.
Segewas sõjawäes.

Jüri Leetu,
Saunjaht.
Segewas sõjawäes.

Juhan Leetu,
Saunjaht.
Segewas sõjawäes.

Johannes Awamaa,
Saapjalust.
Juunilt. Satsja wangi lang.

August Sepp,
Segewas sõjawäes.

Johannes Sepp,
Segewas sõjawäes.

Oleks Irene teadnud, et Robert mõrtsukatöö kahtluse all wangitorni on pistetud, oleks ta enefel küll otja peale teinud, sest peaaegu fanatiliselt armastusega rippus ta selle hukkaläinud inimese külles.

Wahepeal oli mrs. Pratt tupp astunud. Ema terwiwitas teda kõigeõbralikumal kombel.

"Tule, astume magamisetuppa, Mary," ütles ta. "Seal on kõige jahedam. Tänaise palawa ilmaga poleks sul maksnud nii pikka käiku ette wõtta." Ihtas ta, murelikku pilku oma tiitre näo peale heites, juure. "Sinusugustel pakutehaga naisterahwastel on palawuses hädaohilik käia, wõid tergeste päiefepiste saada."

"Aga ema, nii hull lugu ometi ei ole," protesteeris proua Mary. Siis küsis ta: "Ütle kord, ema, mis wõiks küll wae-ne Irene praegu teha? Kui ma ainult teaksin, kus ta on?"

"Wõimalik, et tal wäga hästi läheb, ja meie häbdaldame asjata," katfus wanaproua tiitart rahustada.

Mr. Pratt ohlas. "Ma soowiksin, et ka minu mehel niisugune arwamine oleks. Aga sellest saadit kus Irene ära on, ei saa temaga enam kudagi läbi. Ma kinnitan sulle, ema, Nathani ei tunne enam ära. Ta ei loe isegi enam piibelki. Tuleb ta tõõlt, siis kõnnib ta tummalt toas ringi ja teeb nii tõõsse näo, et hakka otse kartma. Tal on hirmus wiha selle Robert Jonesi peale, sest kõige järele, mis ta wiimajal ajal kuulnud, kalduu ta arwamisele, et mitte mr. Bob, waid see teine meie lapse ärawõrgutanud on. Mina olen ka selles arwamises, sest niisugune mees, kes, nagu Robert Jones, üsna külmawereliselt õrna naise ära tappa suudab, saab ka sellega walnis, et noore neiu wanematemajaft wälja meelitab ja hukatusetele wiib."

Wanaproua lasti imestuses oma jutawarda kulkuda, mille lätte oli wõtnud.

"Mis ja ütled, Mary? Robert Jones on oma naise äratapnud?"

"Ja muidugi. Kas ja siis weel sellest kuulnud ei ole? Juba täna hommikul wiidi Jones wangiwahide wahel Sheltenhami, kus ta wannutatud meeste kohtu alla läheb. Nathan arwab, et see mees tinginata otja tõmmataffe. See annab meie wanaherrale weel ühe hea lofsu," lõpetas ta, "sest kuigi see Jones ehk tema depoe ei ole, on ta ometi ligidalt sugulane."

Sel filmapilgul kostis tume hädaarjatus. Mrs. Pratt kargas suruuhawatult tooli pealt piisti.

"See kõlas ju nii, nagu oleks see mõne waimu suust tulnud, ja kui tutaw tuli see weel ette! Just nii, nagu oleks see Irene hääl olnud!"

Wanaproua raputas pead. "Sa hakkad juba tonta nägema," noomis ta oma tiitart. "See ei olnud muud midagi kui tuul, mis ukse kriuksuma pani. Mine rohuaeada ja istu lehtmajasfe, wahepeal walmistan sulle waarmarjafest karastawat jooki."

Runa mrs. Pratt rohuaeada läks, pugest wanaproua sahwrisse. Seal istus Irene nagu ahastusekuju wäikse pingi peal ja nuuksus südantlõhestawalt.

"Ma ei jää enam siia," hüüdis ta meeleheitliselt. "Tulgu mis tuleb, wanaema, ma pean temaga kokku saama!"

"Aga see ei lähe ometi mitte, ja rumal laps!" katfus wanaproua teda rahustada. "Kas ja siis ije ei näe, et sellega ije tema weel rohkem hädasse ajaksid? Mine tea, mis rumal loba see on, millepärast ta kinni wõeti! Jää rahulikult siia sahwrisse, sinu ema ei tohi sind nüüd mingi tingimisel näha. Et ja aga midagi järelmõtlematat ei tee, Irene, kuuled sa? Sinu wanaema soowib sinule ju ainult head."

Irene kehitas abitult õlafi. Mrs. Batey läks kõi, et oma tiitrele limonadi walmistada, ja wiis selle siis rohuaeada.

Seal oskas ta oma tiitrele nüüd niisugustest asjadest juttu teha, mis wiimasele sugugi meelejärele polnud, nii et

„Mrs. Prattis soovi ei tõusnud, oma ema juure warsti jälle küllalikeks tulla, ja nii lahkusid need mõlemad naisterahwad küll kaunis jahedalt üksteisest. See oli aga just see, mida taht wanaproua oli soovinud. Sest kui tiitar sagedamine hakkaks siin käima, võiks Irene saladus hõlpsaste juhtumisi wälja tulla.“

Kuna Irene omal kas filmad wälja nuttis ja ühtlugu oma mehe järel ahastas, istus Nathan Pratt kodus oma toas, kinnarnutid põlwe peale toetatud, sõrmed sügawaste juuste sees, ja põrnitjes tumedalt oma ette. Südametunnistus hakkas temas manitsewalt häält tõstma. Oma fanatilisest wihast Robert Jonesi wastu hoolimata tundis ta wäga hästi, et põhjatu halwa teo sellega teeb, et ennaft tunnistajaks üles ei anna. Ta teadis, et see mees, kes Robert Jonesi wastu kohtus nii koormawa tunnistuse annud, seefama hulgu oli, kes temale teatanud, et ta näinud, kudas Robert ja Irene musutanud. Wõib olla, oli sel hulgu sel mõni põhjus Robertit wihata, ja tahtis temale nüüd kätte maksta, kuna ta hukatusesse tõutas.

„Minu oma on kättematmine, mina tahan tasuda, ütles Isand,“ käis Prattil ühtlugu peast läbi. Ta wõitles iseendaga hirmsat wõitlust. Suured higitilgad weerefid tal otkaefiselle. Wahetpidamata oma ette ilmiseses istus ta seal, kõike oma ümber unustades, ja nii ei märkanud ta ka, et üks lahti läks ja tema abikaasa sisse astus.

„Armas Sumal,“ sofstas see, „ära lasse minu meest peast segaseks minna! — Nathan, Nathan!“ hüüdis ta, esmalt taja, siis waljumine. „Mis sinuga on? Arka ometi! Mis ja istud ühtlugu nagu nui ja pomised omaette! Kogu ennaft ometi, mees.“

Pratt tõstis pea piisti ja waatas oma naisele segase pilguga otja. „Jäta mind rahule,“ ütles ta tumedalt. „Mine, ma tahan üffi olla!“

„Wäljas on paar meest Middlehamist, kes sinuga rääkida tahawad. Nad soowitwad, et sa laupäew neile piiblitundi pidama lähelid.“

Pratt raputas kurwameelselt pead. „Ei, ei,“ ütles ta, „mina ei ole enam wäärt piiblitse puutama, weel wähem, neile piiblit seletama. Mine, Mary, ja üttele neile, et ma enam piiblitunda ei pea.“

Siis wajus ta uueste tumedatesse mõtetesse.

(Lõpp järgneb.)

Pu—pe—tu—le—ti . . .

„Bekin Daily News“ teatab, et Urga hutuhta saatfond — würst Esetjen-Han'iga eesotsas — palju aumärta saanud. Nende hulgas olla ka keegi „Lerge wankri rüütel,“ kelle nimi järgmiselt kõlada: „Pu—pe—tu—le—ti—pu—vu—po—un—hun—sö—le—tscha—pu—pa—tu—lu—ge—li—le.“

Mimi on sellepärawst iseäraline, et kui „rüütel“ ta lõpu wälja ütles, siis ta alguse ju ammu unustanud on . . .

—u—

Rudas kapsaid kaswatada

Kirjutanud Hansu Suhani.

Sind 20 kop.

Ülemalnimetatud raamat on meie põllupidajate tarwidustele kohaselt ja arusaadawal keelel kirjutatud ning wõib kapsa kaswatamise juures täielikult käsiraamatuks olla.

Saada igast raamatukauplusest.

Ta kaotab kaebtuse, ei kapsad ei kaswa, ja tõstab saagi mitmewõrdselt.

Igalüks, kes kapsaid kaswatab, muretsegu omale tingimata see raamat.

„Tea' use“ kirjastus Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal. Sisjekäit Riiutli uulitsalt.

Kerge peawalu.

Odeslalased olla hirmus tugewa peaga.

— Noor neiu Helene Rõbnikowa sattus sõbrannaga tülli ja kukutas enese kolmanda torra alnast uulitsale, kuid tagajärg oli siiski kaunis trööstiw —

„neiu Rõbnikowal oli ainult kerge peawalu.“

Et neil nii tugewad pead, wõiwad odeslalased tülitseada, kui palju tahawad! . . .

—u—

* * *

Reegi lihakaupmees ostnud enesele — nagu Moskwa lehed teatawad — paar siga.

Ostjate juuresolekul hakanud ta neid tükkideks raiuma, kuid leidnud oma suureks imestuseks — sea kõhust tahepuudase kaalupommi.

Ra teiste sigade kõhus olid sarnased pommid.

Lihuni oli peaaegu nutul, kuid ostjad naersid heast südamest . . .

„Täna — sina, aga homme — mina . . .“

—u—

Riituse aastafada.

XX aastafajas saawad kõik ajalehed teated telegrafi teel, kuid siiski ei ole lugejad rahul: kui nad hommikul Berdun'i ja Eferumi sõnumed läbi on lugenud, tahawad nad neid weel kell 12, kell 3 ja kell 6 lugeda . . .

Kuid sada—kaksfada aastat tagasi? . . . Napoleon jõudis 2. septembril Moskwa, ja Peterlinn sai sellest teada alles 5 päewa pärast. Ra Waterlooost kirjutasid Inglise lehed wiis päewa hiljem.

—u—

Arsti juures.

Arst: „Igaie inimesele on kogu eluajaks teatud portsjon wiina määratud. Teie olete juba oma portsjoni ära tarwitanud ning peate nüüd lõpetama.“

Soomahaige: „Aga doktoriherra! Sureb ju wäga palju lapsi ära, kes peab siis nende määratud portsjonid tarwitama?“

„Teaduse“ raamatukauplus

Harju ja Riiutli uu', nurgal 46/15. Sisjekäit Riiutli uul.

Müüb paraja hinnaga kõiksugu raamatukaupluse kaupasi, pakkimise paberit, paberikottisi j. n. e.

Sisjekäit Riiutli uul.

Sisjekäit Riiutli uul.

Kirjandusline uudis:

Jaan Kärner

Talurahwa wabastamine Gestimaal.

Wabastuse saja-aastaseks mälestuspäewaks.

Sisu: Wõisnikuseisuse ainuwaltisus 18. aastafajal. Pärisorjuse wiimane piir. Wabastuse majanduslikud ja ühiskondlikud tegurid. Esimesed uuenduslõpped. Poliitilised olud 19. aastafaja algul. „Isga-üks“ ja esimene awalik talurahwaseadus. Wälised mõjud pärisorjuse kaotamisel meil. Wabaduseeaduse tekkimise lugu. Linnuwabadus ja selle tagajärjed. Sind 75 kop.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Teaduse“ raamatukaupluses, Tallinnas, Riiutli ja Harju uul. nurgal nr. 46/15. Sisjekäit Riiutli uul. Tellimise aadress: Pevens „Teaduse“

Ei tea, kas ühtteist näeme veel.

Pandimajast kurvalt läeb
Üks potiseppa sell,
Kes palitu oli pandiks pand,
Sest rahast oli nälg.

Kui palitu oli nummerdud
Ja warna otša riputud,
Siis ütleb ta nii kurvalt seal:
Ei tea, kas ühtteist näeme veel!

Dösel, kui kõik magawad,
Teeb tööd üks waene-mees,
Ta kolib kortlist salaja,
Tal üüripäew on ees.

Kui peremees seda lugu näeb,
Siis käed ta pea peal kottu lööb
Üür maksta — forter tühi seal —
Ei tea, kas ühtteist näeme veel!

Üks preili oma mopsiga,
Kel polnud piletit —
Seal tuleb sibi linguga
Ja piitab mopsikest.

Preiln kõmbib mopsi järele
Tal silmad tilkivad weesti,
Sest mul on ta'st nii hale meel —
Ei tea, kas ühtteist näeme veel!

Üht kelmi liitkab oma ees
Üks jäme gorodowoi,
Kes pakful herral uulitsal
Ta punga üle löi. —

Kui turuplatfil jõudsid nad,
Kelm teeb seal putked sedamaid
Ja hüüab naerdes, jookstes teel:
Ei tea, kas ühtteist näeme veel!

Inglise ajalehete sõjatirjasaatjad, meeste- ja naisterahwad, Salonikis.

Rättemaaksmine.

Barry Paen.

Ma tulin wabalt Prantsusmaalt Inglismaale, et keelt õppida, siin wõi seal restorani teenida, raha koguda ja iseoma äri pidama hakata. Ma olesin wõinud ju ka Pariisi sõita, kus minu onul oma restoran oli, kuid ta andis mulle nõu restoraniüksiti algusele peale õppida, leides, et üleliigne ei ole, kui tulewane peremees ka Inglise keelt õstak ja ise kõik raskused läbi on teinud. Tema, minu onu — ei ole juba rumal, kui niisuguse waranduse kottu ostas läüa, pealegi äri lihtsahwa söögimajaga alustades.

Nii siis astusin ma teenistusesse restorani „Merwelles“, Oksfordi uulitsal. Kas ma tõeste „kõik raskused“ läbi tein? Õhustage ise, ma jutustan teile kõik.

Restorani „Merwelles“ omanik wihtas mind esimesest filmipilgust peale, mil mind nägi. Ja mis eest, kui küsida? Ma olin lahke, wäle, wiisaka wälimusega, aga siiski wihtas ta mind ja käis minuga kui loeraga wõi seaga ümber. Tõsi, ta oli itallane, ja itallased on kõik ägeda loomuga, kuid, tule Jumal appi — kui teotaw ümberkäimine! kui wilets jõöt! misugune närune pall!

Wõib olla, mul tuli ju wigasi ette, aga see on ju täieste loomulik. Pidage meeles, et ma veel harjunud ei olnud siinsete rahadega, kõigi nende pennide, shillingite ja poolkroonidega, mis nii wäga florinide sarnased. Kui ma aga etkisin, pidin selle omanist tustust tajuma, ja peale selle oli minu peremees veel tulwihane minu peale sellepärast. Ja weel: talbrekute lõhumiise eest maksin ma teatud summa iga kuu, kui mul aga kandil laasibega maha kukkus, siis oli restorani omanik meeletu-pöörane ja sõimas nagu woorimees. Mäherdune ülekohus! Kord pillasin ma kausikese Wieneri worstikeste ja haputapastega külalisele selja peale. Muudugi ei olnud see ju wäga ilus, kuid nad ei olnud juft enam ühna palawad ja pealegi ei läinud kaduma midagi, teine külaline sai nad pärast omale. Kui ma sealjuures ta

kergelt muigasin, siis, on ju ometi ka teenija — inimene, aga mitte kiwist kaju! Selle eest aga käidi minuga kui kurgategijaga ümber: peremees külas mind sel päewal seitsekümneendseitsme sõimuõnaga üle, ja kõik mitmesugused; ma märkisin nad mälestuselt taskuraamatusse üles.

Ïga lõuna käis meil sõomas üks iseäranis tujulas isand. Kõrale lästis ta mind kolm juhatuset anda, kuidas temale lambapraadi valmistada. Sinep ei olnud temale kõlbulik — anna teist. Pudeeli odawat õlut, misugust meilt ainult woorimeestele saadeti, kui need meil wiibijaid isandaid ootasid, pidin ma temale soojaks tegema. Kõik pidi korrapäraliselt olema, et temale meeldida. Muudugi, wõib ju kõik weel paremine teha, kui selle eest hästi makstakse, aga tema andis jootrahaks kõigest kaks penni! Kõigi tema tujude peale laususin ma mõne prantsusekeelse sõna, sest et Inglise keelega ikka weel täieste wilunud polnud. Roh, ja tema juhatusi lambaprae kohta muudugi kõrale edasi ei annud, õlut ei teinud ülepea soojaks! Pealegi ei saanud ta Prantsuse keelest sõnagi aru, — tähendab, tema kohta ma wiisakuseta ei olnud, ja mõtted ei läi ju kontrolli alla. Kuid niisuguste tühiste asjade pärast lubas peremees mind uulitsale wiisata ja teotas mind weel igal kombel, toit aga, mis mulle sel õhtul ette anti, kõlbas küll ainult sigadele.

Ülepea on ju teada, et kui tahad inimese kallal irijeda, siis põhjust leiab ikka. Üks päew sõimati mind selle eest, et ma waletawat, aga teisel päewal sain weel hirmsamine karkida selle eest, et õhtjale ütlesin, et wahke odawa ja kalli figari wahel ainult hinnas seisab, ometi oli see õige. Muudugi ei olnud teha, ütles nii wõi na — süüdlane oled ikka!

Mispärast peremees mind niisugustel juhtumistel päriselt minema ei kihutanud? Sellepärast, et ma lahke, wäle ja ulja näoga olin, ja et ma juft hästi Inglise keelt ei rääkinud, siis maksis ta mulle ta vähem. Aga mispärafi ma ise selle kohta pealt ära ei läinud? ütlen amalikult: sest et mul jüda on, sest et ma hinge põhjas — tunstnik olen, aga mitte restorani kellner: sest et ma restoraniis käijate külaliste seas üht preilit tähele panin ja isegi armastama hakkasin, kes meil oma isaga peaaegu iga-päew lõunat jõi. Ta oli tore, nõiduw! Muudugi ei mõ-

Ei ole pääjemist enam kuhugile . . .

„Waata, et sa mul ilusaste siin ära parandad ja midagi latti ei löhu, nüüd ei ole enam kerge uut saada. Kõik asjad on nii kallid, et kas mine või hulluks lohe!”

„Ka hulluksminemine on kallis, proua, kõik arstid ja hullumajad on hinda kergitanud.“

telnud ma abielusse astumise peale: selleks ei hakka ma iludust otsima, vaid ainult raha ja raamatupidamise oskumist oma tulewa äri jaoks. Kuid füüsi filmad mul on, ja süda ka, ja see mis oli nii ilus.

Mis ta minu üle mõtles — ma ei teadnud: võib olla, olin ma tema jaoks ainult kellner, ori? Kuid mis jaoks juhtis ta siis isa alati minu laua juure sõmma? Misparasti naeris ta alati, kui mina rääkisin? Olgugi, et ta tema isa niisama palju naeris . . . Kuid ma olin ju noor, ilus, ja juuksed olid mul iseenelest lühikesed.

Muidugi ei lausunud ma midagi sellele preilile: see oli minu südamel salabuss, minu poem, minu roman . . . Kuid kui see preili ja tema isa meie juure lõunale tulid, kandsin ma neile kõigepealt ette, teised külalised aga pidid tahes või tahtmata seni kannatama. Arwatawaste märkas peremees seda: wõhemalt oli temal kõigesuuremats lõbus minuga just selle armsa preili juuresolekul tõreleda ja mind maha teha. Ta wihtas mind, see on selge; kuid mina wihtasin teda tuhat korda rohkem.

„Dota ja! Nüüd oled sina wõimumees,“ mõtlesin ma sagedaste, — „kuid kord tuleb jäme ots ka minu kätte!”

Päris ootamata suri minu onu Pariisis. Suri ta kui soldat, oma kohusi täites. Üks külaline leidis supi tema restoraniis halwa olewat ja nõudis onu. „Kas halb?“ küsis see. „Waata!” Ja ta ütles teenrile: „tooge mulle seda suppi.“ Ja ta sõi kaks talbreku täit ära ning läks siis ja sõi südamel finnituseks wahuwiina peale. Kuid ei aitanud. Plaks — ja oligi walmis, terve tema parandus aga jäi onuposjale Gustawile, teie alandlitule teenrile.

Restorani „Merweljesi“ peremehele ma midagi sellest ei lausunud, vaid ütlesin lihtsalt uiles. Ta tegi näo, et wäga rõõmus on, ja küsis, kas ma mitte Riisau*) juure peatorraldajaks ei lähe. Ma ei wastanud tema pilke peale midagi, vaid waitisin.

Uuti unustasin tema olemasolemise ära: äri kõigepealt. Minul olid oma plaanid. Ma sõitsin Pariisi, et onu restorani ära müüa. Peale selle tahtsin ma siindsaid äriosanikka otsida ja New-Jorgis esimeseklassilist Prantsuse restorani lahti teha.

Selgus, et restorani wõimalik on hea hinna eest ära müüa, kuid ostja tegi tingimiseks, et minu onu kof ja peakellner edasi teenistusesse jääksid. Wahepeal aga tahtsid just nemad mõlemad minu äriosanikkudeks saada. Nad

olid minu onu juures raha kogunud ja üks nendest oli juba New-Jorgis käinud. Meie kolmekest kaalustime asja läbi ja otjustasime nii: mina müün restorani ära, nad mõlemad jääwad oma ametisse edasi, siis aga, mõni aeg hiljem, hakkawad nad endid nõnda ülewal pidama, et uus peremees nad ulkest wälja kihutab. Siis tulewad nad rahulikult minu juure. Imestamisewäärt lihtsalt võib kimbatusest wälja pääseda, kui inimestel peas peajad on.

Wiimaks olid minu asjad korras. Nüüd oli mul nädal otja waba aega, et restorani „Merweljesi“ asju õiendada. „Noh, hoia nüüd alt, peremees!“ mõtlesin ma. „Nüüd on wiimaks illegi jäme ots minu käes.“

Selle mõne kuuga oli minu wälimus suureste muutunud. Nüüd olid mul wurrud ja Hispania habe, ning laugu ajasin hoopis teifite. Kuna ma hästi ennast toitfin, olin tubliste paksemaks läinud. Nüüd olid mul kõigeparema Inglise rätjepe käest, palju peenemad, kui minu endisel peremehel, minu tsilinder aga — täiuse tipp! Ja ülepea oli mul wälimus palju mõjutam, kui „Merweljesi“ restorani peremehel. Ma ei räägi enam waele teenija alandliku häälega, waid kõnelen waljuste, julgelt ja laulja. Waewalt et keegi mind ära tunneb, kui ma isegi ennast enam ära ei tunne.

Ja nii siis, ma astusin üle „Merweljesi“ restorani lätwi, kui esimest järku suureilma isand. Üks teener wõttis minu uhte tsilindri ja tõredad kindad, teine — nihutas mulle tooli lauakese ääres walmis. Ma tundsin hästi neid mõlemaid, kuid nemad mind ära ei tunnud. Peremees jalgutas pikkamisi saalis, kuldkest üle imarguse löhu. Ta tumardas wiisakalt minu poole ja küsis, kudas ma tema restoraniaga rahul olen. Mina wastasin, et halb ei oleks, kui kellnerid waledamad oleksid, ja ta lubas selle eest hoolt kanda. Kõik läts tulihästi, itallane ei tunnud tahmind ära. Kui lõbus oli mul näha, kudas ta minu käskusi täitma joots! Ma tellisin omale portsjoni aurutatud liha ja pudeli wahuwiina, ja pärast hea omleti. Kui aurutatud liha lauale oli toodud, tõstsin ma talbreku nina alla ja hakkasin nii tugewaste nuusutama, et kõigi naabrises istujate tähelepanemine minu poole pöördus. Siis panin ma talbreku laua peale ja ütlesin kellnerile:

„Kutsuge peremees või walitseja või kes teil seal on... siia!”

Peremees oli juba tähele pannud, et mingi asjaga rahul ei olna, ja ruttas minu juure.

„Loodetawaste on kõik korras?“ küsis ta pisut ärewuses. „Korras?“ imestasin ma olasi tehitades. „See asi siin ei kõlba toiduks.“

Ma kõnlesin rahulikult ja lõin sõrmega mõjutalt wastu talbreku äärt.

„Murutatud liha on hea, niipalju kui ma näen,“ wastas itallane.

„Niipalju kui teie näete — võib olla, kuid harilikult ei nuusutata mitte filmadega. See liha oli hea nädalat tuus tagasi, mina aga tuln siia lõunat sõmma, mitte aga enesetapmist ette wõtma.“

Minu hääle kolas ifka waljumine. Peremees pidas mind nähtawaste prantslaselks ja hakkas prantsusekeeli rääkima, et teised külalised aru ei saaks, kuid mina ütlesin temale wähele, et ainult Inglise keelt mõistan.

Ta pani mulle ette, et kui ma toiduga rahul ei ole, siis lohe mõnda muud annab. Mis ma soowiwat? Hea olewat täna anepraad . . .

Nii siis, ma sõin anepraadi, ilma et hinnale juure oleks lisatud. Restorani peremees pidas mind kogu selle aja rahutult filmas, kartes, et ma eht weel mõnda wooga nuusutama hakkan? Kuid minule oli seniiks küllalt: omleti ja wahuwiina leidsin ma kaunis maitsewad olewat. Kui ma restoraniist lahtusin, tegi peremees ije mulle ufse lahti. Aga mõni kuu tagasi külwas ta mind seitsekümmend seitseme sõimufõnaga üle, ja kõik mitmejuufed!

Satatus oli tehtud, ja õhtuks oli mul tema jaoks weel üllatus ette walmistatud.

Ma ei tahaks küll elukutsel saladust awaldada, aga kui teie restorani astute, pidage meeles, et lohe esimesel minutil näitama peate, kellega neil tegemist on. Kui te kõige-

*) Kuulsam restoran Londonis.

wähemagi hoolimatuse mööda laste, käidatse teiega kohe ükskõiksest ümber; sellepärast on parem kohe mõju avaldama hakata, niipea kui mütsi peast võtate.

Kuna ma lõunaajal irisenud olin, siis teeniti mind õhtul selle tõttu suurepäraselt. Kuid see ei aitanud itallasele. Kui ta lähemale astus pärima, kas road küllalt head on, kiitsin ma kõiki toitusi ja tegin temaga ilmadest juttu . . . Ma olin tähepanelik ja lahke. Siis aga ütlesin ma, pihut häält waljendades:

„Jah, ma olen kuulnud, et teie kudagi oma kõõgis prusjakatest, mustadest tarakanidest ja kõitjugu putukatest lahti ei saa? Teate, ma võin teile suurepäraselt mõju- wa abinõu juhatada . . .“

Itallane ei lastnud mind lõpetada; ta silmad hakkasid ägeduses leekima, ta wehtis kätega ja hakkas, wihasi wäri- sebes, pärima, kes minule niisugust alatut walet on rääki- nud? See on päris teotaw, sest et tema kõõkides ideaalne puhtus walitseb. Putukaid ei ole seal ilalgi olnud ega pole ta praegu! Ta kaebab laimaja kohtusse! Mandlekult palub ta teatada, kes seda on ütelnud . . .

Ma kehitasin õlasi ja ütlesin et ei mäleta: kuulsin mõ- ne tuttava käelt ja olen väga rõõmus teada saada, et see wale on. Peremees läks minu laua äärest ära, ühtlugu weel põlastades.

Siis pillasin ma salwratiku maha ja tegin, seda üles tõstes, jalaja karbikese lahti, mis kaasa olin toonud: seal olid kaks kümmed musta tarakani ja prusjakaid, kõit noo- red ja wälebad. Nad sibasid igasse külge laiali, kuid ejiotsja ei pandud neid tähele.

Siis pöörasin ma noore neiu poole, kes lähema laua ääres istus:

„Wabandage, preili, teie kinga peale ronib prusjakas! Lubage . . .“

Neiu largas kiljatades püsti, nägi kaht tarakani ja kikkas edasi, leiti ülesse jebides.

Teije laua ääres leiti ka tarakanisi ja hakati siinama. Rohmetu peremees jooksis edasi-tagasi ja palus waban- dust. Ta oli punane kui wäht, manist läks tal kortsu ja tolgendas westi alt wälja.

Wina aga suitsetasid külmarereliselte sigarit, mõeldes:

„Mis? kumb mõttis?“
Kuid weel oli mul üks wäike wigur tarwis teha, ja taja tõusis ma ülesse. Üleüldine segadus hõlbustas minu plaani.

Ma astusin laua ääre, kus igapäew hästi kajulit punase näoga ja äkilise loomusega külaline istus. Tema ette oli parajaste just kaufise supiga pandud. Ta tõusis kah laua äärest ülesse ja läks waatama, mis müra see on, milles asi õige sejab? Wina aga mõtlesin sel ajal:

„Kui ta tagasi tuleb ja oma suppi jööma hakkab, siis leiab ta oma kaufiselest wäike kärwanud hiire! Küll ta siis peremehele õige ütleb, nii et küll saab!“

Ma mõtlesin oma läikiva tsilindri ja kollased kindad, andsin teenrile hästi tubli jootraha ja astusin läbi saali wäljakäigu poole. Peeglites seinte peal nägin ma mööda minnes oma mõjukat kogu rahulolemise ilmega näol ja pä- rijselt segadusesse sattunud peremehe haledat kuju.

Kest saali tuli mulle Inglise mijs oma ifaga wasin. Kui hea!

„Ta nägi minu alandamist, las' näeb nüüd ka minu wõidupidu!“ mõtlesin ma. „Ta nagu hoiaks naeru tagasi; wõib olla, tundis ta mind ära?“

Ma kergitasin tsilindrit, kuid preili ei pööranud minu peale tähepanelikust, wäike wõrgutaja!

Äkki kostis minu selja taga mingisugune mõirgamine. Punase näoga isand leidis kõngenud hiire! Ta nõudis peremeest.

„Mine, mine, tuke! See on mulle väga rõõmustaw,“ mõtlesin ma. „Kuuled, mis see ägeda loomusega ja punase näoga isand sulle ütleb! Sa sõimasid mind lord seitse- kümne seitse sõimusõnaga, et näeme, kudas nüüd sind nimetatakse! Täna kaotasid sa jäädarwalt kolmkümmend ala- list külast! See on sulle paras. Ja seda kõit tegi sulle sinu endine teener, wihatud Gustaw, kes nüüd sinu üle naerab. Kelle käes on nüüd jääme ots, mis?“

Süües kaswab ifu.

„Tere, podretsi herra! Aga miks nii tufane nägu? Kas minewal nädalal weel wähe teenisite?“

„Teenisin oma kolmtuhat wiiskada, aga „määrimisels“ ja liitide tegemiseks kulus tuhat ära. Wihasta kas seats kohe! Ei taha enam teiste lojustega oma puhastkasi jagada!“

Maadleja äpardus.

„Teie olete nähtawaste juba wilunud reisimees,“ tähendasin mina.

„Jah . . . Oma elututse tõttu pean ma peaaegu terve ilma mööda hulkuma.“

Ma waatasin küsiwalt oma sõiduseltisile peale.

„Ja mis elututse teil siis on?“

„Ma olen maadleja. Maailma esimaadleja.“

Wiiskuse pärast hoidsin ma oma imestuse tagasi. Noku- tasin ainult peaga ja sõnasin:

„Mha, wõi nii . . . Nüüd astute teie Harlowis üles?“

„Harlowis . . .“

Meie waikisime.

Maailma esimaadleja luuras mind kõige aja kõõrdi, siis aga ei suutnud ta enam wälja kannatada: patfutas mulle õla pihta ja lausus.

„Teie panete mind imestama.“

„Millega?“

„Teiesuguseid pole ma seniajani weel kordagi näinud.“

Harilikult oleme meie — maadlejad — päris õnnetud inime- sed. Saab mõni uus tuttav meie elututsest teada, kui ta kohe oma kohuseks peab meie käemuskleid proowima hakata, mispeale ta siis pikalt ja laialt maadlejatest, kehajõust jne. kõnelema hakkab. Tema arvates ei suuda meie mitte mille- gistki muust kõnelda. Harilikult mäletab ta weel kuulsat Fossi, keda ta aastat wiisteistkümmend tagasi näinud, katjub weel lord meie jalamuskleid ja annab siis ka oma käsa proowida. Kas eht ka tema juures mõnesuguseid maadleja kalduwusi ja omadusi ei leidu? Ja siis hakkab ta pille ja igawaid lugusi jutustama, mis sind juba surmani ära on küitanud . . . Teie olete peaaegu esimene inimene, kes minu wastu ka inimese wiisi ennast üles peab.“

Sel ajal astus wagunisse uus sõitja. Esimese pilguga wõis ära tunda, et see jutukas isand oli. Ta wõttis minu kõrwal pingi peale istet, pani kübara kõrvale, puhtis rätikuga otjaesist ja pööras ilma pitema jututa maadleja poole.

„Kaugele sõidate?“

„Harlowisse.“

„Wõi weel nii kaugele! Ja mida te seal peale mõllete hakata?“

„Noh, tegemist saab mul seal küllalt olema. Panen paarikümmend meest õlade peale, ja asi tahe.“

"Kudas, kas te tõeste maadleja olete?"
 "Maadleja jah."
 "Ei taha ustuda. Kas ikka tõeste?"
 "Tõeste, tõeste näh."
 "Mõi nii. Ja tõtt ütelda, teie paistategi maadleja moodi wälja. Lubate oma musklid proowida?"
 "Olge head."
 "Oho! Põris kõiest teised . . . Aga ütlege õige, kas maadlemine ka hädaohtlik ei ole? Kõneldakse ju, et maadlemise juures tihkilugu surmajuhumisi ette tulewat."
 "Ka seda juhtub."
 "Kes teiega seeford selfis illes astuwad?"
 "Oh, seal on neid palju . . . Kuulsamad: Mursuk, Pahuta, Papa-Rostopulo . . ."
 "Ei tea, kus see Fofs praegu peaks olema?"
 "Fofs on juba ammu puhkusel."
 "See oli alles tõeste maadleja. Käed terasest, jalad nagu sambad . . . Aga kudas teie jalgadega lugu on?"
 "Pole just wiga, tänan küsimast."
 "Lubate proowida? Oho, otse terasest. Aga proowige õige ka minu käja. Mis te arwate, kas maksab neid arendama hakata?"
 "Jutukas reisukseliline pigistas läe kolku ja sirutas ta maadleja nina alla."
 "Noh, mis seal siis ikka on. Arendage ja kaswatage neid aga pealegi."
 "Sedafama arwan ka mina. Kord tõstsin ma käks puuda. Aga meil, Raktweres, oli keegi trütkiladuja, — see wõttis paar kümme puuda kaenlasse ja pani punuma, nagu poleks midagi olnud . . ."
 "Maadleja ohtas ja küsis wäsinult:
 "Ja kus ta praegu on?"
 "Ei tea. Aga kui see mees kufagile maadlema oleks läinud, oleks ta küll terve ilma imestusesse ajanud."
 "Nähtawaste oli jutt lõppenud, — tekkis kestew waihus. Jutukas reisukseliline tõmbas uueste ninarätiku wälja, pühkis otsaekst, jorutas weidi omaette laulda ja küsis siis:
 "Aga kus Lurich nüüd on?"
 "Wõõrsil."
 "Ja Wberg?"
 "Wäljamaal."
 "Mõi nii . . . On maadelda ka raste?"
 "Nii kudas ta kellegile tundub olewat. Kõik oleneb wäljaarenemisest . . ."
 "Aga teate, minu isa juures teenis sell, see tutkus kord soowijaid enesega maadlema, kuid kõik kartsid. Seal tegi ta tsirkuses skandali ja läks minema . . . Jah, waja õige suitsetama minna . . ."
 "Kui jutukas isand ära oli läinud, pilgutas maadleja mulle filmi ja sõnas:
 "Näгите nüüd? Nii sugused on nad kõik. Nii wõib ta terve tee jorutada. Tõele au andes peab üttema, et teie esimene inimene olete, kes selle poolest kõigist teistest nii järskult lahku läheb."
 "Noh," wastasin ma naeratades.
 "Juba minu elukutse õpetab mind takti pidama . . ."
 "Ah jah, wabandage, mis ametit teie peate?"
 "Ma olen kirjanik."
 "Tõeste? Kus te siis õige kirjutate?"
 "Ajalehtes . . ."
 "Aga ütlege õige, kui te laua taha istute, kas teil juba aine walmis on?"
 "Peaaegu alati."
 "Waadate, sellest ma küll aru ei saa, kust need ained ometi wälja wõetakse? Mina istuksin kas wõi terve eluaja laua taga, aga aine peale ma fiiski ei tuleks!"
 "Ma tehitasin õlgu:
 "Kõik oleneb wäljaarenemisest."
 "Ma kirjutasin ka kord ühe jutukese, kaotasin ta aga ära. Kui illes leian, saadan ta teile läbi lugeda . . . Olete nõus?"
 "Olge head . . ."
 "Kul oli Tartus keegi tuttawa kirjanik, Alfred Labanahk nime järele. Wabest tunnete teda?"
 "Ei. Pole temast kuulnud . . ."

"Ja kirjutas ka juttusi ja luuletusi. Ah jah . . . mis sugusel arwamisel teie Eduard Wilde kohta olete? Subli julemees mis?"
 "Mõistagi, et osaw kirjanik."
 "Mulle meeldiwad ka tema jutustused. Aga kas see küll õige peaks olema, et Jakob Lammel wenda ei pidawat olema?"
 "Kahjuks ei tea ma sellest midagi."
 "Kas te ka luuletusi kirjutate?"
 "Ei kirjuta . . ."
 "Jah, eks nende kirjutamine ole ka juba raskem. Minu tuttawa Alfred Labanahk aga kirjutab ka luuletusi."
 "Maailma esimaadleja jäi wait, ja ma arwasin juba, et jutt otjas on. Seal aga hakkas maadleja midagi omaette wiikstama, aigutas siis, kõega juud kinni lattes, ja küsis wiimaks:
 "Aga kus Gustaw Suits praegu on?"
 "Wististe Soomes; kindlasti ma seda aga ei tea."
 "Aga Fridebert Euglas . . . Mida tahtis ta õige oma "Kuldses rattas" ära ütelda . . . Tõtt ütelda, mina sellest küll aru ei saa."
 "Ma waatafin wäsinult illes ja sõnasin wastu tahtmist:
 "See on sügaw-hingeteadusline töö, millest arusaamine just niiwäga kerge ei olegi . . ."
 "Jah, nii ta on . . . Aga ütlege, kas Mikkel Rumbast wiimajel ajal ka midagi kuulda on olnud? Waadate, kus mees on, kes omal ajal alles laineid lõi. Kas pole õige?"
 "Jah," tõendasin mina. "See mees alles lõi laineid. Aga ei tea, kas see küll tõsi peaks olema, et Fofs õladel 60 puuda suutis kanda?"
 "Maailma esimaadleja wajas jalamaid kõsti ja tehitas igawalt õlgu.
 "60 puuda . . . noh, see just nii wäga wõimata ei ole."
 "Kus Lurich praegu peaks olema? Olete kuulnud?"
 "Wäljamaal wististe."
 "Tõeste? Aga Mursuk?"
 "Maadleja ei wõistanud midagi. Ta tõusis tufase nööga illes ja hakkas oma asju kohendama.
 "See oli küll wist esimene juhtumine, kus maailma esimaadleja waitse, nõrga kirjaniku poolt mõlemi õla peale maha pandi, ilma et ta sealjuures wähematki wastupanekut illes näidata oleks suutnud . . ."
 A. Awertshenko järele wabalt   A. Piibunofu.

Meie pilditeatrite programmid

ehk
 mis sugust waimutoitu inimesed tarwitawad.

Si ma järgita. Pikant Amerika farss. Kõige kuulsamate Tshikago näitlejate ja tantsijannade ettelandel.
 Kõigi naiste mees Raafatiskuw draama neljas juures osas.
 Proua Pompadur ja isand Trubadur.
 Kinojalkus kahes seerias.
 !! Wäga peenemaitfeline!! Woodi palawal su wifel õöl. Imetore waatepilt. Palju küttestawaid filmapilka. Wäga peene maitfeline!!

Ronka peal.

Wana piiga: Ronduktor, jääge ka teie wagunisse. Nüüd ämaral ajal ei usalda ma ükfinda selle nooreherraga jääda.
 Ronduktor: Pole midagi, küll ta ennast juba kaitsema ostab.

Rikaste jaoks on aptekid, arstid ja rohud, waeste jaoks — terwis.

Esimest o na siinmitust loeb kirjanik enne turule saatmist kümmed korrad läbi, wiimast — mitte kordagi.

Minu ärataja kell.

E. de Phlermon'i jutule.

Kord tormas koguni ootamata mu tuppa minu pruut Ywonna.

Suuandmised, kallistused, sajad arusaamata sõnu ja hüüded. Ühe sõnaga, ma tundsin, et mu südame väljavalitu on kuumaverelise hispanlase tütar ja Lõuna-Prantsusmaalt pärit. Wanemate temperament oli temas wist kümne-kordseks kaswanud.

„Kas tead, kallim, mul tuli pähe hülgaw mõte,“ kuulutas forraga mulle Ywonna ja naeratas kelmitalt, pärlikaolist hammasterida ilmutades. See tähendas, et ta mõtles wälja midagi iseäralikku, s. o. lihtsalt mõne lolluse . . .

„Hülgaw mõte? See on huwitaw,“ wastasin ma, wõimalikult oma pahameelt maha jurudes.

„Jah, ülitore mõtte. Sa jääd ju iga päew hiljaks teenistusesse minema, sellepärast et sind ei äratata õigel ajal illes. Siis ma mõtlesin just täna minna sinuga ja osta sulle „ärataja kella“ õige käiguga.“

Ma katsusin wastu waielda raha puudusega põhjendades, aga Ywonna ei tahtnud midagi kuulda.

„Seda räägid ja alati, wastik! Kamill, kui ma tahan sulle mõnusat ja kasulikku meelehead teha.“ Meid sõnu rääkides ajas ta huuled „mosi“ ja filmades ilmusid pisarad. Ka jeda oli weel tarwis! — kannatada ei wõi ma naisterahwaste pisaraid. Et kokkupõrkamist kõrwaldada, lõin ma nõusse minema ja ostma „ärataja kella,“ mis juba praegu mulle wastumeelt oli. — — — See peal kiitis Ywonna tubliste oma tuttawa äri Djuwali kellasi, nii et ma juba uskuma jäin, et tõeste hea ärataja saan.

Peab tunnistama, hra Djuwal ilmutas niisugust kõne-õsawust, et ma wastu tahtmist ostsin mitte ainult „ärataja kella,“ waid ka Ywonnale mitmesuguseid iluasju, millepärast ta wist nii soowiski „ärataja kella“ ostma minna.

Ywonna kandis käes kallihinnalist ja halwaste paberi sisse mähitud äratajat kella, sellejuures wehtis ta nii oma patiga, et ma teda naljapärawast ei hoiatanud:

„Ole ettewaatlikum, kallim, nii wõid sa ostetud asja katki lüüa.“

„Noh, mis sa luuletad,“ wastas tema ja lendas täie hooga wastu minu herrat, kes tagasi hüppas, nagu wagun wastu puhwert põrgatas.

Siis ainult weel üks ajalehe müüja, üks daam, üks soldat, unistaja noormees-luuletaja, weel neli linnawahti, kes mitte küllalt ruttu ei jõudnud kõrwale minna Ywonna tee pealt, lattuud minu herra saatuse osaliseks. Peale ülesloetute ei juhtunud õnnets enam ühtegi kokkupõrkamist.

Siis istusime tramwaisse, mis muidugi sõitjaid täis oli. Ywonna istas uke juures, tema kõrwal seisis ligistlikku musta tuuega herra ja suitsetas sigarit.

Cemalt tähele pannes, et tuline sigari ots wäga lähedale puutub sissemähitud kellale, tahtsin ma Ywonnat hoiatada teigest waguni otsast, aga oli juba hilja.

Pakk plahwatas filmapill põlema. Ywonna aga ei saanud selleläbi jugugi segaselt, waid wirutas põlewa kella waguni aknasse. Kuuldus kattiminewa aknaaknaasi prõksumine, wagun jäeti seisma. Rahwas hüppas ehmatusega wagunist wälja.

„Tulepomm! Tulepomm! wifati!“ kisedasid kõik hirmuga. Meid wõeti kinni. Kui paber ära põles, palusin ma politseinikka, kes juhtumise üle röömustasid, järele waadata, et see ei ole põrgumasin, ei ka mitte tulepomm, waid lihtsalt „ärataja kell,“ meie aga rahulikud kodanikud . . .

Suurte ettewaatustega tehti minu juhatusel järele. Linnowahid nägid, et mu jutt õige oli, andsid mulle ärarikutud kella kätte ja wabandades lasid meid rahuga minna.

Norus peaga läksime meie kodu. Mu filma alla ilmus millegi pärast sinine muhk, wist keegi pärewawaras tarwitas oma kasuks minu ilma taitseta oletut. Ywonnaga jätsin ma külmalt jumalaga.

Kodus ütshinda, hakkasin ma põlgatusega ärarikutud kella-sepa tööünnitust järele waatama. Sellel näol tuli weel roh-

Kewade ärkamine.

„Kewadel on kõik meesterahwad ilusate naisterahwaste wastu itka lahtemad ja teewad neile kingitusi, sina aga lähed hoopis wastupidi, palju inimsamaks ja karebamaks.“

„No jah, aga mina olen ju puukaupleja! Kewade ja illepea soe aeg, see on minule — puhas tahju!“

tem wahelkord õige hinna ja Djuwalile maksetud hinna wahel ilmsiks.

Sadamisega põlnud mitte ainult kellaklaas lõhutud, mitte ainult küljed kokku lööbud, waid, nagu näha, ka sees oli ta midagi peaju põcutamise sarnast saanud. Waewalt puutusin ma äratamise kellawärki, kui ta wihaseit hakkas helisema.

Mind huwitas see, ja ma hakkasin kella värki parandama. Mida rohkem ma jandasin, jeda rohkem helises äraneetud hirmutis. Ma olin nii ametis, et ei pannud tähelegi, kui üks lahti läks ja taja kolm inimest sisse astusid. Kui ma ümber waatasin, seisid mu ees kaks haigemaja teenrit ja arst. Teenrid kõitsid filmapill mu käed kinni ja arst pööras waigistades minu poole:

„Ärge hatate wastu, minu kallis. Teadke, meie teeme jeda kõik teie kasuks, usaldage oma terwis meie hoolde.“

Sellest ootamatusest ja kõigist illeleatust oleksin ma minestusesse langenud. Aga just sel ajal jooksis sisse mu korteri peremees rääkides:

„See ei ole hull — teine, seal naabrukes olewas toas, on hull.“

Ja mis oli: minu naabrit tabas teraw waimuhaigus. Telefoni kaudu kutsuti waimuhaigemajast arst wälja, kes, minu toas wahetpidamata helisemist kuuldes, mind waimuhaigeks pidas.

Peale kutsumata külaliste äraminekut keerutasin ma õnnetu „ärataja kella“ wõrdi alla. Sellest ajast ta enam ei helisenud. R. S.

Ikka tänulik.

60-aastane wanamees mõisteti kahelimeks aastaks sunnitööle.

Tänan, „kohtusaksjad,“ ütles ta sügawalt kumardades, „kunagi ei lootnud ma, et weel 80-aastaseks elan.“ m.

Ameriklane, elektrisurmatoolil istudes, kohtunikkudele: „Mul on nii piinlik, et teie piisti peate olema, seeaeg kui mina istun. m.“

Mind, sajad, ärge efsitage,
ma olen rahuline tütt!
Kui käimine ju liiga saage,
tüll wabastab mind teist siis mütt!

Eks tehke te Egiptusega,
mis ial ise tahate,
ei see mind minu rahus sega —
kui segab, ise kaote!

Mis mul on asja Indiaga?
Mis puutub mulle Eferum?
Mind jätke rahu, muidu aga
tapalauale wiib trumm!

Surmahirm.

3fa: Ütle mulle omeli, miks ja koolis nii ittemata
laid oled?

Poeg: Ma lugesti kord raamatust, et wargad lapsed
ikka wara ära surewad. m.

— Piisa, miks sa mehele ei taha minna? Kas sulle
töeste see rohkem meeldib, et sul nii palju armuteisi on?

— Muidugi on parem mitut õnnelikust teha. m.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine 1916.a. peale wältab edasi.

Tellimise hind kättesaamisega aastas 5 r. 50 l.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toime-
tusest ise ära wiies: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest
2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew.

Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja
tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetuse ja taliku:

Tallinnas, Harju ja Rüütli uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Teaduse“ raamatukaupluses.

Lafutud.

— Miks ema rohkem lappi armastab, kui isa?
— Sellepärast, et ta selles kindel on, et need tema lap-
sed on, kuna isa tahata seda mitte jelda ei wõi. m.

— Kas sa kiusatusese wastu ei piitunud seista? küsib
õpetaja wangimajas wangilt.

— Piitüdsin.

— Baja oli sul seda südimalt teha, siis ei oleks sa
mitte siin.

— Ma wõitlestin kõigest jõust, kuid seitsme politseiniiku
wastu ma lõppude-lõputus itkagi ei suutnud seista. m.

Rahukohtus.

— Teie ütlete, et teie europaalise hariduse olete oman-
danud, sellepärast peaks teil häbi olema, sarnaseid kuritöösi
teha. Kus teie õppisite?

— Europa wõrastemajas, kus ma kursuse kõõgipoisist
kellnerini läbi tein. m.

Wangimajas.

— Wiimaks on ka meie wangimajasse uueaegsed
wargad ilmunud. See seal, istub aeroplaani warguse pä-
rast kinni. m.

Müüd, kus puud kallid, on lõbus oma silmas palki
leida. m.

Liitöö operaamat.

325 selgitawa pildiga. Hind lihtkõites 3 rbl. kawas kõites
3 rbl. 50 kop. Üleilma kuulsa aedniku J. Wötneri aiatöö
raamatute järele Läänemere maadel ja Benemaa kauge-
mates kubermangudes asuwate eestlaste jaoks kokku seatud.

Üleüldse on Liitööoperaamat 3 esimest auhinda saanud
(kaks kuld auraha ja ihe suure hõbeda). Igale aiapidajale
ja põllumehele tarwitik kättesaamat.

Kes teada tahab, kudas praegusel ajal kanapoege-
deft, kanadest ja teistest kodulindudest k õig esu ure mat
kasu wõib saada, see ostku omale raamat

Rodulinnud

nende kaswatamine, nuumamine, müügileaatmine, haigused
ja arstirohud. Piltidega. Hind 30 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teadus“
Tallinnas.

Toimetusele saadetud raamatud.

Eduard Wilde roman. Mäetüla piimamees.
„Mõtte“ kirjastus Tallinnas 1916. Kirjaniku käekirja proo-
wiga ja D. Kallise kaanejoonistusega. 224 lh. Hind 3 rub.,
ilukõites 3 r. 50 l.

Ernst Peterson. Piisi. J. Silienbach. Üleüldine
raamatufogu nr. 4—7. Kirjaniku pildiga. Hind 12 kop.

Meie Matsi järgmine (90.) sõjanummer ilmub
7. mail.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie
Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дозв. воен. цензурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaason. Wäljaandja J. Muni. W. Schiffer'i trükk, Tallinnas